

Sygn. akt III AUa 1350/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Dorota Rzeźniowiecka

Sędziowie: SSA Beata Michalska (spr.)

SSA Jolanta Wolska

Protokolant: Stażysta Aleksandra Białecka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 września 2017 r. w Ł.

sprawy **Z. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W.**

o rekompensatę z tytułu pracy w szczególnych warunkach

na skutek apelacji Z. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 25 lipca 2016 r. sygn. akt VI U 1245/15

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1350/16

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Płocku wyrokiem z 25 lipca 2016r., w sprawie o sygn. akt VI U 1245/15, oddalił odwołanie Z. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. z dnia 21 sierpnia 2015r. odmawiającej jej prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Rozstrzygnięcie zapadło po następujących ustaleniach faktycznych i prawnych:

Z. M., ur. (...), wystąpiła w dniu 3 sierpnia 2005r. o emeryturę w niższym wieku. Do wniosku dołączyła świadectwa pracy dotyczące jej zatrudnienia jako pielęgniarki i pielęgniarki dyplomowanej oraz starszej pielęgniarki – dyspozytorki. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. decyzją z 8 sierpnia 2005r. przyznał jej emeryturę od 1 sierpnia 2005r. i podjął wypłatę świadczenia od 1 września 2005r., tj. od następnego dnia po rozwiązaniu stosunku pracy. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych 1 stycznia 1989r. do 31 grudnia 1998r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 121,37%, kwota bazowa – 2.309,71 zł. Do ustalenia wysokości emerytury uwzględniono 36 lat, 9 miesięcy okresów składkowych i 2 miesiące okresów nieskładkowych. Wysokość emerytury wyliczona zgodnie z art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wyniosła 1.563,08 zł. W dniu 27 lipca 2015r. odwołująca wystąpiła o przyznanie rekompensaty. Organ rentowy w dniu 21 sierpnia 2015r. wydał decyzję odmowną z uwagi na fakt nabycia prawa do emerytury w niższym niż powszechny wiek emerytalny na podstawie art.46 ustawy

o emeryturach i rentach z FUS oraz wobec nieudowodnienia co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Jak ustalił Sąd I instancji, wnioskodawczyni była zatrudniona w okresie od 23 września 1981r. do 31 sierpnia 2005r. w Zespole (...) w S., w tym w okresie od 20 stycznia 1982r. do 31 grudnia 1998r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę w ambulatoriach pogotowia ratunkowego na stanowisku pielęgniarki i dyspozytorki. Jako pielęgniarka wraz z lekarzem udzielała pierwszej pomocy pacjentom, robiła opatrunki i zastrzyki, jako dyspozytorka nie jeździła w karetkach pogotowia ratunkowego, tylko nimi dysponowała.

Uznając odwołanie za niezasadne, Sąd Okręgowy przywołał art.2 pkt 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008 r., nr 237, poz. 1656), zgodnie z którym rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. Stosownie do treści art. 21 ust. 1 cyt. ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Rekompensata przysługuje osobom, które pracowały przez co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ale nie nabyły z tego tytułu prawa do wcześniejszej emerytury. Rekompensata nie jest samoistnym świadczeniem pieniężnym. Stanowi ona dodatek do kapitału początkowego i łącznie z tym kapitałem podlega waloryzacji. Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, o czym stanowi art. 21 ust. 2 ww. ustawy.

Odwołująca nabyła prawo do emerytury na podstawie art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Wysokość emerytury została obliczona na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej. Sąd Okręgowy podzielił stanowisko zawarte w wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 17 grudnia 2015r., w sprawie III AUa 717/15, zgodnie z którym „celem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Nie polega ona jednak na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, ale na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Zauważyć także trzeba, iż skoro zgodnie z art. 23 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 u.e.r.f.u.s. kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczonej według formuły zdefiniowanego świadczenia.” W rezultacie tych ustaleń Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ §1 KPC oddalił odwołanie.

Powyższy wyrok w całości zaskarżyła odwołująca się, zarzucając:

-naruszenie prawa materialnego art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, z którego wynika, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat;

-sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych z zebraniem materiałem dowodowym, który miał wpływ na treść orzeczenia.

Apelująca podniosła, że udowodniła co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykonywanej przed dniem 1 stycznia 2009r. w rozumieniu przepisów art. 32 lub 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz zgodnie z załącznikiem nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych pod pozycją 18 „prace członków zespołów ratownictwa medycznego.”

Apelująca wskazała też, że kilka jej koleżanek w takim samym czasie i w takiej samej sytuacji otrzymały rekompensatę z tytułu pracy w szczególnych warunkach i nie rozumie dlaczego, ona takiej rekompensaty nie otrzymała. W konkluzji swojego stanowiska wniosła

o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i przyznanie rekompensaty za pracę w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni nie zawiera uzasadnionych podstaw. Sąd pierwszej instancji przeprowadził właściwe postępowanie dowodowe, dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne, a to sprawia, że nie zachodzi potrzeba ich szczegółowego ponownego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. akt I PKN 339/98).

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była kwestia, czy odwołująca się spełnia warunki niezbędne do nabycia prawa do rekompensaty, o której mowa w art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tj. Dz.U. z 2017r. poz.664). Sąd Okręgowy przeprowadził w tym zakresie stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 KPC, nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia.

Stosownie do treści art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Przepis ust. 2 art. 21 cyt. ustawy stanowi natomiast, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Powołany przepis określa ogólne warunki nabycia prawa do rekompensaty, która - zgodnie z definicją legalną zamieszczoną w art. 2 pkt 5 cyt. ustawy - stanowi rodzaj odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub pracy o szczególnym charakterze przez osoby, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej (z powodu niespełnienia warunków ustawowych do nabycia tego prawa). Nadto art.23 ustawy określa tryb ustalania prawa do rekompensaty. Zgodnie z ust. 1 tego artykułu ustalenie rekompensaty następuje wyłącznie na wniosek ubezpieczonego ubiegającego się o emeryturę. Oznacza to, że nie jest prawnie dopuszczalne (i tym samym skuteczne) złożenie przez ubezpieczonego samodzielnego (odrębnego) wniosku dotyczącego (wyłącznie) ustalenia prawa do rekompensaty. Ustalenie (przyznanie) rekompensaty następuje dopiero wtedy, gdy ubezpieczony wystąpi do organu rentowego z wnioskiem o ustalenie prawa do emerytury ("zwykłej") i wyłącznie przy rozpoznaniu wniosku o emeryturę. Rekompensata nie jest bowiem samodzielnym świadczeniem wypłacanym z zasobów systemu ubezpieczeń społecznych (taki charakter ma np. emerytura), ale jest przyznawana (ustalana) w formie dodatku do kapitału początkowego ustalanego na zasadach przewidzianych w art. 173 i 174 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jt.: Dz.U. z 2017r., poz.1383). Innymi słowy, rekompensata zwiększa wartość kapitału początkowego ubezpieczonego i tym samym rzutuje na wysokość (zwiększenie) jego emerytury (por. Komentarz do art.21 i art.23 ustawy o emeryturach pomostowych pod red. Beaty Gudowskiej, 2013r., wydanie 1,Legalis).

Konkludując tę część rozważań, trzeba wskazać, że z powołanych przepisów wynika, iż przesłankami uprawniającymi do rekompensaty są:

- 1) utrata przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę ("wcześniejszą") w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008 r. - w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r. - podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie;
- 2) niespełnienie przez ubezpieczonego warunków uprawniających go do emerytury pomostowej na zasadach wynikających z przepisów o emeryturze pomostowej;

3) legitymowanie się przez ubezpieczonego co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS;

4) niezyskanie przez ubezpieczonego prawa do emerytury według zasad przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

W ustalonym niespornie stanie faktycznym, wnioskodawczyni, ur. (...) nabyła prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym, po ukończeniu 58 lat i 8 miesięcy, na podstawie art.29 ust.1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym kobieta urodzona przed dniem 1 stycznia 1949 r., która nie osiągnęła wieku emerytalnego określonego w art. 27 pkt 1, może przejść na emeryturę po osiągnięciu wieku 55 lat, jeżeli ma co najmniej 30-letni okres składkowy i nieskładkowy albo jeżeli ma co najmniej 20-letni okres składkowy i nieskładkowy oraz została uznana za całkowicie niezdolną do pracy. Emerytura została przy tym obliczona na podstawie art.53 cyt. ustawy. A zatem wnioskodawczyni nie spełnia przesłanek koniecznych do nabycia prawa do rekompensaty. Argument apelującej co do tego, że udowodniła okres pracy w szczególnych warunkach w wymiarze co najmniej 15 lat jest w okolicznościach niniejszej sprawy o tyle bezprzedmiotowy, że nie jest to kwestia sporna i nie ma decydującego znaczenia dla ustalenia spornego świadczenia. Odmowa prawa do rekompensaty wynikała bowiem stąd, że ubezpieczona po pierwsze skorzystała z prawa do emerytury w niższym wieku. Nie należy więc do kręgu osób, które utraciły możliwość przejścia na emeryturę "wcześniejszą" w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008 r. podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie. Po wtóre, co apelująca w swoich wywodach zupełnie pomija, nie ma ona prawa do emerytury wyliczonej na podstawie art.26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (tzw. emerytury kapitałowej), ponieważ nie jest objęta dyspozycją art.24, który odnosi się do osób urodzonych po 31 grudnia 1948r. Skoro bowiem, jak wyżej wskazano, rekompensata jest przyznawana w formie dodatku do kapitału początkowego (art.23 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych), a kapitał ustala się dla osób urodzonych od 1 stycznia 1949r. (art.173 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), to świadczenie to jest adresowane, jak słusznie zwrócił uwagę Sąd Okręgowy, wyłącznie do osób urodzonych po 31 grudnia 1948r., objętych systemem zdefiniowanej składki. Powołane przepisy tworzą bowiem spójny system prawny, przewidując odszkodowanie za utratę przez ubezpieczonego możliwości przejścia na emeryturę "wcześniejszą" w związku z wygaśnięciem po dniu 31 grudnia 2008r. – w stosunku do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r. – podstawy normatywnej przewidującej takie uprawnienie. W świetle tych uregulowań wnioskodawczyni takie odszkodowanie nie przysługuje, ponieważ nie utraciła in abstracto prawa do nabycia emerytury w niższym niż powszechny wiek emerytalny, przeciwnie - skorzystała z tego świadczenia, tylko na innej podstawie prawnej - zgodnie ze złożonym przez siebie wnioskiem. Trudno natomiast odnieść się do argumentów apelującej, że inne osoby, będące w podobnej sytuacji faktycznej, otrzymały prawo do spornej rekompensaty, ponieważ brak jakichkolwiek danych (dotyczących innych stanów faktycznych), aby te argumenty przeanalizować. Ponadto decyzje wydawane w indywidualnych sprawach nie stanowią źródła prawa i nie mogą być podstawą przyznania świadczeń w stosunku do innych osób, nawet w tożsamym stanie faktycznym (przy czym w niniejszej sprawie apelująca nie wykazała takiej sytuacji).

W konsekwencji Sąd Apelacyjny nie znalazł wystarczających podstaw do zakwestionowania, w oparciu o zarzuty apelacji, poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń w zakresie braku podstaw do przyznania odwołującej się prawa do rekompensaty do emerytury w myśl art.21 ust. 1 i art.23 ustawy o emeryturach pomostowych. Mając na względzie, że zaskarżony wyrok odpowiada prawu i oparty został na niewadliwych ustaleniach faktycznych, a wywiedziona apelacja nie zawierała usprawiedliwionych zarzutów, Sąd Apelacyjny oddalił apelację, orzekając na podstawie wyżej wskazanych przepisów prawa materialnego i na zasadzie art.385 KPC.